

עבריינות נוער:**מציאות ודרכי ההתמודדות במשטרת ישראל.**

א. ד"ר סוזי בן ברוך, סנ"ץ, ראש מדור עבריינות נוער/מח"ק תאור הבעיה

ב. תאור הבעיה

במדינת ישראל בשנת 2003 חיים ילדים רבים ומשפחות רבות ברמות שונות של סיכון לביטחונם הפיזי, הנפשי, לאיכות חיים בסיסית ואף לעצם קיומם...

סיכון זה בא לידי ביטוי **בפגיעות פוטנציאליות** (גירושין, אבטלה, עלייה),

בפגיעות עקיפות (חשיפה לעוני, לעבריינות, להתמכרות ואלימות בין הורים) **ובפגיעות ישירות** (קורבנות להתעללות, הזנחה ועבריינות נוער).

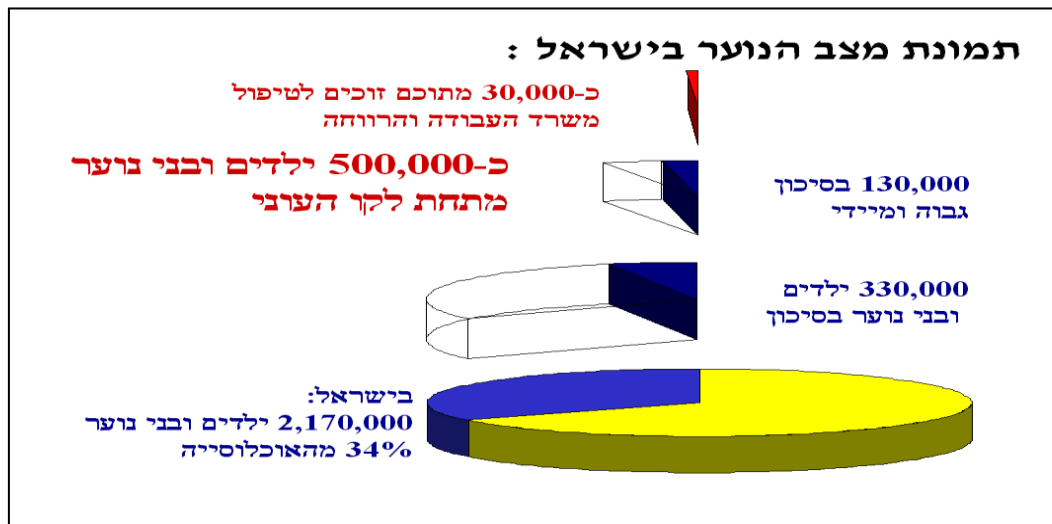
ע"פ נתונים שנמסרו בוועדה לקידום מעמד הילד בכנסת (וועדה חדשה שבראשה עומד כיום ח"כ מיכאל מלכיאור), יש כיום בישראל כ- 330,000 ילדים ובני נוער בסיכון, מתוכם כ- 130,000 בסיכון גבוה מידי. רק 34,000 מהם זוכים לטיפול רשויות הרווחה.

נתונים קשים אלה הינם תוצאה ארוכת שנים של העדפת החברה הישראלית לטפל במקרים הקיצוניים... "לכבות שריפות" ולא לעשות טיפול מניעתי מקדים.

להלן הצגת עבריינות הנוער מהיבטיה השונים תוך מתן דגש לנקודת המבט המשטרתית.

לציין, שאין המאמר שואף להיות בעל אופי אקדמי אלא עובדתי אשר משקף מציאות עכשווית קשה אשר מתפתחת "ומתחדשת" בהתאם לרוח התקופה והזמן לעיתים, באופן מפתיע עד כדי רצח תינוק ע"י הוריו הביולוגיים.

סוג זה של עבירה חוצה גבולות ונכנס להגדרה של "רצח במשפחה"... תופעה חדשה שכל העוסקים במלאכה, ברשויות השונות, מתקשים להתמודד עימה, לאבחן ולמנוע אותה רגע לפני...

עבריינות הנוער – הינה סטייה חברתית אשר נגרמת ע"י מתבגרים בני 12 עד 18, אסורה ע"פ חוק ופוגעת באחרים (תקיפה, שוד) או בעצמם (סמים, אלכוהול) וישנן סנקציות חוקיות כלפי המבצע.

איפיוני עבריינות הנוער –

1. התנהגות המושפעת מגיל ההתבגרות ומאופיינת ב :

צמיחה גופנית והבשלה מינית.

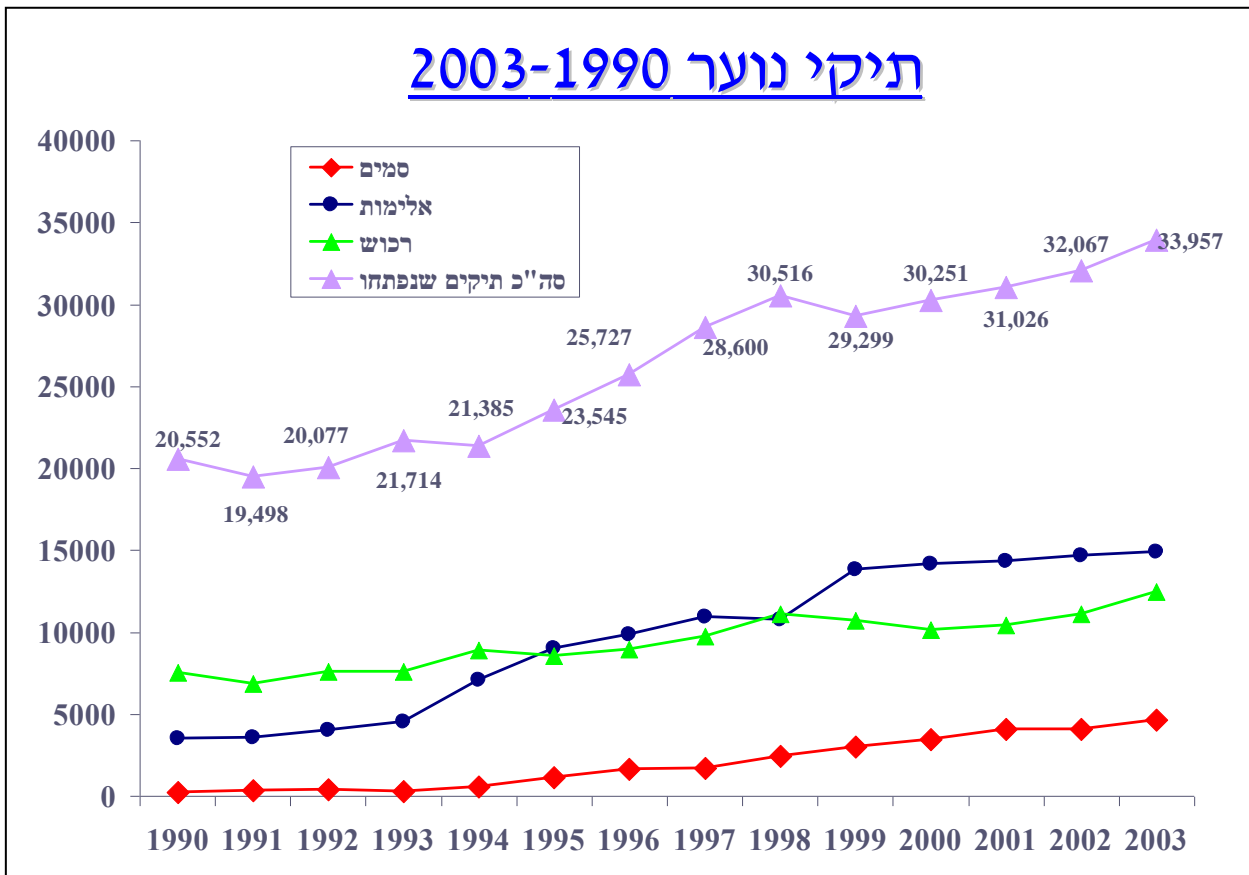
גיבוש הזהות המינית והדימוי העצמי.

2. התנהגות הנגרמת ע"י גורמים אישיים או משפחתיים.

ב. היקף הבעייה

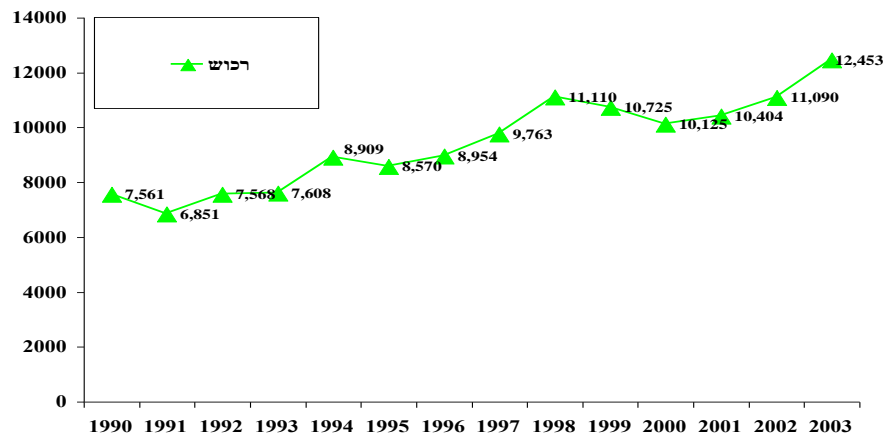
1. את המציאות בעשור האחרון ניתן לראות בגרפים הבאים :

גרף מס' 1 : סך כל עבירות שנחשפו בעשור האחרון

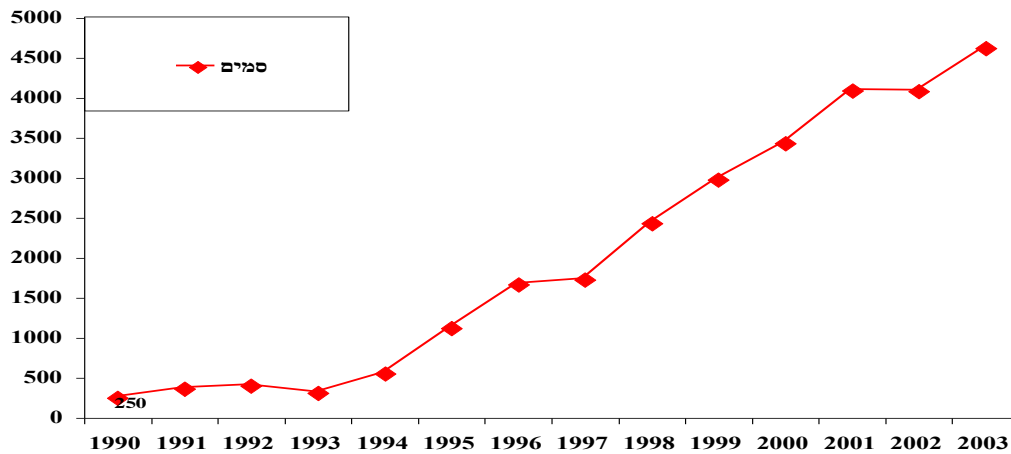
גרף מס' 2: סך כל עבירות הרכוש שנחשפו בעשור האחרון. הגרף מושפע באופן משמעותי משיטת "היעדים ומדדים" שהנהיג המפכ"ל בשנים האחרונות. לציין שמאז קום המדינה ועד 1965 80% מעבירות הנוער בישראל היו עבירות רכוש. ומאז ועד היום קיימת מגמת ירידה בנתון זה ופשיעת הנוער עוברת לאלימות, סמים ועוד...

תיקי נוער 1990-2003

גרף מס' 3: סך כל עבירות הנוער בנושא סמים שנחשפו בעשור האחרון. עבירת סמים הינה עבירת חשיפה. שני הצדדים (הקונה והמוכר) "נהנים" ומעוניינים להסתיר את מעשיהם. חשיפתה של עבירת סמים מותנית במידת המיומנות והמקצועיות של שוטרי משטרת ישראל ואכן, בשנתיים האחרונות, נושא זה הותקף מכל הבטיו כולל כניסה למוסדות חנוך, פאבים ומועדונים וכן שמוש באמצעים טכנולוגים ושיטות חקירה חדשות אשר הביאו לחשיפה של פרשיות וסוחרי סמים רבים. עיקר הדגש מושם בשקום בני הנוער אשר נגעו או נפלו לסמים מחד, ובהרחקת הגורמים אשר סיפקו והדיחו נוער לסמים, מאידך. תופעת השימוש של בני נוער בסמים עלולה לפגוע בחוסנה של החברה בישראל בעיקר נוכח מצבה הבטחוני הרגיש של מדינה מוקפת אויבים.

תיקי נוער 1990-2003

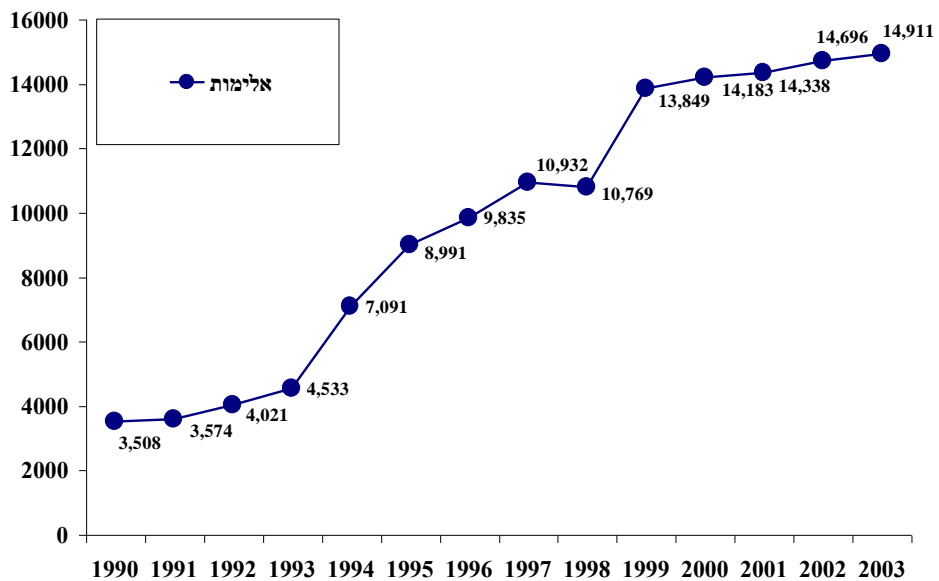
ברוב תיקי הדחה של קטינים לסמים אנו דורשים מעצר עד תום הליכים.

גרף מס' 4: סך כל עבירות האלימות בקרב בני נוער בעשור האחרון.

בשנים האחרונות נושא אלימות בני הנוער עולה לסדר היום הצבורי ומכה גלים. זאת עקב רציחות ילדים את ילדים (רצח הילדים בנצרת עילית ובירושלים, רצח ואונס ילדה בת חמש ע"י שני בני ארבע עשרה), שני מקרי אונס בכרמל, דקירות קשות במועדונים ועל רקע שמוש בדרך, האונס ברמת השרון ועוד...

בדיקה מהירה מעלה חרדות ופחדים בקרב בני נוער וילדים רבים גם בתוך כתלי בתי הספר. מה שמעורר סערה צבורית נוספת: כרבע מכל עבירות האלימות אשר ידועות/מדווחות/נחשפות במשטרה, מבוצעות בין כותלי בתי הספר, מקום שאמור להיות מקום מבטחים לילדינו... שר החינוך דאז, (מר יצחק לוי) מינה וועדה צבורית מקפת (בה יצגתי את משטרת ישראל) בראשות מר מתן ווילנאי. "וועדת ווילנאי" עבדה בקדחתנות כשנה והגישה המלצות. ההמלצות יושמו בחלקן. מאחר ותכנית כזו דורשת תקציבים גבוהים ולנו נותר להמתין לשני סדרי העדיפות הלאומי.

תיקי נוער 1990-2003

ג. אופי העבירות בעשור האחרון

במבט הסטורי על עבריינות הנוער בישראל ניתן להבחין בשוני מהותי בשלושה פרמטרים :

- כמות העבירות
- אופי העבירות
- חומרת העבירות

1. כמות העבירות – המוצגת בגרפים, משקפת את העבירות אשר נחשפו ע"י משטרת ישראל וברור לכולנו שהנתון האמיתי מקופל אי שם בסתר לבס של מבצעי העבירה אשר צלחה להם דרכם והתחמקו מידי אוכפי החוק. **בנושא זה משטרת ישראל עושה כיום רבות בהחדרת המשטרה לקהילה.** קרבה זו אשר מיושמת ע"י הקמתן של משק"ים (מרכזי שטור קהילתי) בתוך השכונות המרוחקות מתחנת המשטרה, תביא, וודאי, את האזרח להתלונן במשטרה. הנחת העבודה הינה ש"הירידה אל העם" תפתח את אמון הצבור במשטרת ישראל, אמון שזקוק לחזוק. המגמה הינה הקמת 500 משק"יים בתקופה הקרובה, בכל הארץ, כולל בכפרים וערים ערביות ומעורבות בארץ (כיום יש 330).

2. אופי העבירות – מאז קום המדינה עבריינות הנוער עוברת תהליך שנוי בסוג העבירה אשר "נבחרה" ברוח התקופה... עבירת הרכוש הינה העבירה הדומיננטית מסך כל העבירות האחרות (סמים, אלימות, מין) אלא שגם היא יורדת מ- 80% מסך כל עבירות הנוער בשנת 1965 ל- 45% מסך כל עבירות הנוער ב- 1999. משמעו של שנוי זה טבוע בעובדת היכנסן של עבירות אחרות ב"רוח הזמן" כגון: עבירות מחשוב והונאה, סמים קשים, עליה בעבירות מין ומוסר. עבירות אשר לא אפיינו כלל (מחשוב) או באופן בולט (סמים, מין) את מפת הפשיעה של בני הנוער בשנים עברו בארץ.

3. חומרת העבירה קיימת תחושה שאכן חלה עליה בעוצמתן של עבירות בני הנוער בארץ. יש יותר אלימות והיא יותר קשה וחמורה, יש יותר סמים וזה לא רק בקרב בני נוער ("ביסיכון") בשכונות עוני, אלא הרבה יותר מריחואנה, אקסטזי ול.ס.ד. בקרב הנוער אשר הוגדר על ידנו "בני טובים". אותו נוער, שלכאורה, אין לו סיבה ל"ברוח" לסמים...

עבירות האלימות המין והמוסר הפכו לנחלתם של "בני טובים" כשהם עדין תלמידים, בבתי ספר, במסגרת אשר עד לא מזמן היתה מסגרת מגנה... וכיום יש להגן עליה. יש להגן עליה מפני השפעות השעה, התקופה, הסביבה והאקלים החברתי בארץ אשר אינו פוסח גם על בני הנוער אשר אנו מהווים להם מודל לחיקוי...

ד. תיאור המצב החוקי :

1. גיל האחריות הפלילית לגבי קטינים (בר עונשין - המבחין בין סובב לתוצאה, בין העשייה לתוצאה של העשייה שלו) הינו 12 שנה ואילך. (מתחת לגיל 12 – אינו בר עונשין ולא נושא באחריות פלילית)

- גיל הקטינות בישראל מאז שנת 1978 הינו גיל 18 (חוק הכשרות).
- קטינים אלה מטופלים ע"פ חוק הנוער : שפיטה, ענישה ודרכי טיפול

תשל"א – 1971

- החוק מגדיר את תפקידי המשטרה, שירות המבחן לנוער ובית המשפט בטיפולם בבני נוער.
  - חלה חובה של הגשת תסקיר על ידי קצין המבחן לפני החלטת בית המשפט בעניינו של קטין.
  - בית המשפט יכול לבחור בדרך טיפולית או בענישה.
  - מאז 11/98 נכנס לתוקפו "חוק הסנגוריה הציבורית" אשר מזכה כל קטין שנעצר או שמוגש נגדו כתב אישום בסניגור ציבורי (על חשבון המדינה).
2. מטרת ההתערבות :

- הפסקת ההתנהגות העבריינית.
  - מניעת ביצוען של עבירות נוספות ופגיעה באחרים.
  - טיפול ושיקום ע"י הקניית דרכי התנהגות אלטרנטיביות.
- קיימים חוקים נוספים : הגנת ילדים, 1955, - הדן בעבירות מין והתעללות – חוק מיוחד לילדים עד גיל 14 המעורבים כחשודים, עדים וקורבנות בעבירות אלה. אך מגיל 12 חלות על החשוד אותן חובות החלות בחוק הנוער (שעד"ט) לגבי נוער עובר חוק מגיל 12 ואילך.

ה. התמודדות משטרת ישראל בעבריינות הנוער :

תמונת מצב זו אילצה את משטרת ישראל ואת הרשויות האחרות אשר עוסקות בנוער (שרות מבחן לנוער, חוקרי ילדים, פקידי סעד, חסות הנוער, בתי המשפט לנוער...) להערך מחדש. זאת ניתן היה לעשות הודות לתגבור המשמעותי שקבלו (706) שבעים יחידות הנוער בכל תחנות המשטרה בארץ, לאור ההכרה של פקוד המשטרה במציאות החדשה ובצורך לקדם את פניה.

ברמה המערכתית.

שלוש הנחות עבודה בסיסית הובילו אותנו לאיתור דרכים לפתרון הן בתוך המשטרה והן בשלוב עם גורמי השת"פ (הרבים) החוץ משטרתיים :

1) ניתן לראות בעבריינות הנוער הן סמפטום והן בעיה. גישה זו מחייבת אותנו לתקוף את הנושא באופן ייחודי בעבירות הבולטות: סחיטת, דמי חסות, אלכוהול, סמים ועבירות מין.

2) עבריינות הנוער חצתה גבולות והיא מנת חלקם של בני נוער מכל שכבות האוכלוסיה בכל מקום (ללא סייג של אוכלוסיה או מקום מתווייגים, כבעבר) ולכן :

3) הפתרון לעבריינות הנוער הינו פתרון רב מערכתי משולב ומתואם.

המציאות החדשה והגישה הנ"ל הצריכו שנוי מערכתי במערך הנוער בארץ, מחד וגבוש מדיניות אחידה, ברורה ומתואמת (תוך וחוץ משטרתית) שתהווה מענה הולם לצרכי השטח, מאידך.

את עשייתנו ניתן לסכם בחיזוקם של ארבע המעגלים :

מניעה – חשיפה – חקירה – תביעה

חיזוקו של כל מעגל, כמובע בטבלה הר"מ, מביא להתמקצעות ועבודה יעילה ואפקטיבית של עובדי הנוער בארץ :

תביעה	חקירה	חשיפה	מניעה
1. תביעה מיידית, ככל האפשר לעצורים עד תום ההליכים.	1. התמקצעות והכשרה המביאה לפצוח פרשיות.	תוספת התקנים – הוכשרו והתמקצעו כולם בשטח. סה"כ (200 + 250) = 450 פקחנים ועובדי נוער	1. הרצאות הסברה לכל התלמידים, הורים מחנכים.
	2. שימוש בטכנולוגיות ושיטות חקירה חדשות.	2. נוכחות מסיבית, איסוף מידע, מעצרי קטינים מבצעי עבירות, עיכוב חשודים על סף הדרדרות והבאתם לעובד המניעה להמשך טיפול מיידית.	2. אימוץ "לכל מנהל כתובת"
	3. מעצרים רבים של מספקי הסמים לקטינים ועברייני מין נגד קטינים.	3. הקמת 8 יחידות נוער חשיפה העוסקות בתופעות פשיעה מחוזיות ומרחביות. מיקוד העשייה בנושא: סמים, כת השטן ואלומות בקרב נוער ומוס"ח (כולל פנימיות) במרחב הפנאי.	3. קשר עם עובדי מניעה אשר הוכשרו בימים אלה לעבוד מול מנהלי בתי ספר ורשויות.
	4. מעצרים עד תום הליכים לחשודים וכן מתאפשרת חקירה מקצועית באקלים רגוע ללא חשש לשיבוש הליכי חקירה.		4. הפנייה מיידית לטיפול.
	5. הכנת תיק מושלם לתביעה.		5. נציג המשטרה בוועדות הגוי ברשויות.
			6. סה"כ כיום מופעל מודל ביה"ס בטוח ומשולב ב- 480 בתי"ס.

בד בבד עם עשייה זו (בתוך המשטרה), הפיץ מדור הנוער במח"ק מודל התמודדות מועדף בעבריינות הנוער, מודל שעיקרו שתוף כל גורמי הנוער תחת קורת גג אחת **באחריות ראש הרשות**. מודל זה אומץ בערים רבות בארץ. מקורו במחוז הדרומי של משטרת ישראל ונבנה ע"י קציני הנוער עם גורמי השת"פ ברשות, בערים: ערד, ב"ש, אופקים ועוד....

המודל הוצג על ידי ב"וועדה לקדום מעמד הילד", בכנסת, ועיקרו אומץ ע"י ח"כ דני נווה (ואחרים) ועבר כחוק בכנסת ישראל. החוק: סעיף 72 לתיקון פקי העיריות 4/00, חוק אשר מיושם ברוב הרשויות המקומיות והורץ בסיוע מרכז השלטון המקומי. חוק זה הוליד את וועדת אס"א- מינוי מפכ"ל, וועדה בינמערכתית הכוללת משרדי ממשלה ועמותות ציבוריות ודנ באלימות, סמים ואלכוהול בקרב בני נוער.

ברמה הפרטנית

נוהגים אנו להפגש גם עם הורים ומחנכים ולהם (וגם לכם) אומרים אנו: אל תסמכו על המערכות (חינוך, משטרה ואחרים) שתעשינה את המלאכה עבורכם. הילד הוא שלכם ועליכם מוטלת החובה לאתר ולאבחן את מצוקותיו. מותר לנו, ואף רצוי, לעיין ביומן החיים שלו, לפתוח פיתקיות קטנות (כאלה שמסתירות סודות כמוסים רק לחברים) בהן ניתן למצוא רמזים לעובר על ילדינו. מותר לנו לשוחח בשקט (בי"שו שוי") עם החברים הקרובים אם נראה לנו שמהו לא כ"כ בסדר ("משהו השתנה בילד שלי"). אין לתלות הכל בגיל ההתבגרות. כן, מותר לנו לחדור לפרטיות של הילד ואין אנו עוברים בכך כל עבירה!!!! מי אם לא אנחנו? מי אם לא אנחנו רוצים בטובתו של הילד!!! אכן, במאזן שבין חדירה "אסורה" (?) לפרטיותו של הילד ובין האפשרות להצילו רגע לפני... ולמשוך אותו מליפול לעבריינות. ברור לכולנו שעדיף לנסות כל דרך אפשרית להצלת מידע על העובר על הילד וכך להצילו ממש מפגעי החיים הסובבים אותו. כמובן ורצוי לפנות ליעוץ מקצועי גם ליועצת החינוכית בביה"ס או לעובד למניעת עבירות נוער בכל יחידת נוער במשטרת ישראל.

האמרה: "הילד שלי מספר לי הכל", אמרה זו מוכרת לנו ולרוב נכונה אך... יש מקרים רבים בהם מספר הילד "הכל"... חוץ מאשר את מה שבאמת היינו חפצים לדעת ע"מ למשוך אותו מסוג של עשייה שעלולה להובילו ל"מעגל הפשיעה".

בשנים האחרונות ראינו צורך חיוני לחדור לתחום **המניעה** – ההסברה לבני נוער וילדים "רגע לפני". מדובר בנוער אשר לא מוגדר כנוער בסיכון אך בשל ריבוי הפתויים בשטח ובשל ריבוי הנטייה להמשך לעבריינות, החליט פקוד המשטרה להכנס לנישה ההסברתית בשת"פ עם משרד החנוך, הרשות למלחמה בסמים ואחרים.

ההסברה מכל עבר, הנכונות להקשיב ולעזור בכל עת הן מאיתנו ההורים והן מהסביבה הקרובה יש בה כדי לסייע לילדינו.

פרויקטים משותפים:

ועדות אס"א (אלימות סמים ואלכוהול) – מינוי מפכ"ל 4/01, וועדה בינמערכתית תוך וחוף משטרתית, אשר ה"תירגום" שלה בשטח בא לידי ביטוי בוועדות היגוי הפועלות בשתי רמות – ברמה התחנתית, משלבת הוועדה ברשות קצין הנוער, את כל גורמי המשטרה ומציל"ה (המועצה לצמצום האלימות) העוסקים בנוער, וברמה הישובית, משלבת הוועדה בראשות ראש הרשות, את כל הגורמים היישוביים הפועלים בתחום זה.

ק.ד.מ. (קבוצת דיון משפחתית) לנוער עובר חוק (בשיתוף שירות מבחן לנוער ואשלים-ג'וינט) – הליך אלטרנטיבי להעמדה לדין, שבו מפגישים את הנער הפוגע ומשפחתו המורחבת, עם נפגע העבירה ותומכיו. הוועדות- המפגש מתקיימים בנוכחות קצין משטרה, קצין מבחן וגורמים מקצועיים אחרים. המפגש מאורגן ומונחה ע"י מתאם ניטרלי. במהלך מפגש זה, נבנית במשותף תוכנית, הכוללת התנצלות ופיצוי הנפגע, תרומה לקהילה, וגיבוש דרכי טיפול מוסכמות. היתרון בקד"מ- כמו בגישור גם כאן נבנות תוכניות מכוח הסכמה שבסופה לחיצת יד ותחושת העצמה לקורבן.

מרכזי הגנה לקטינים נפגעי עבירה (בשיתוף משרד הרווחה, משטרת ישראל, רשויות מקומיות, אשלים-גיוינט וכו') – מבנה המרכז תחת קורת גג אחת, את כל גורמי החקירה, האבחון והטיפול, עם צריך להיפגש קטין, שנפגע בעבירות מין ואלמות מבוגרים. המקום נבנה ומעוצב באופן ידידותי לקטינים ויושבים בו רופא, אחות, פקיד סעד, חוקר ילדים, חוקר נוער של המשטרה ופרקליט, המקיימים, לצד מילוי תפקידים המקצועי, גם דיונים רב מקצועיים בכל מקרה ומקרה. היתרון: חקירה מיידית, איתור ראיות ומעצר מידיים, מה שמביא להכנת התיק תוך 24 שעות לביהמ"ש.

ליווי קטינים נפגעי עבירה ועדים (בשיתוף המועצה הלאומית לשלום הילד) – קטין שנפגע בעבירה או היה עד לה, יוכל אם יהיה מעוניין בכך, לקבל מלווה מטעם המועצה הלאומית לשלום הילד, שיזמה את התוכנית, אשר יסביר לו את ההליך הפלילי, ישמש איש קשר שלו לרשויות האכיפה והטיפול ויכין אותו לקראת עדות בביהמ"ש אם יהיה צורך בכך.

"חוויה" מודל משותף לגורמי קהילה רבים – קטין המעורב בפלילים, מופנה לתוכנית שנועדה למנוע התדרדרותו ולהוציאו ממעגל הפשיעה, ע"י שילובו בתוכנית ייחודית, שבמסגרתה יזכה להעשרה לימודית, חווייתית ותרבותית, בשילוב פעילות לתרומה לקהילה והכל בליווי חונכים אישיים. התוכנית מיושמת בשילוב גורמים שונים ולמגזרים מיוחדים כגון – בשילוב טייסת קרב לנוער עולה, בשילוב ארגון "ידידים" לנערות בסיכון ועוד.

בי"ס בטוח משולב – פעילות בקרב בתי הספר התיכוניים לפי מודל המשלב הורים, תלמידים, מורים וגורמים בקהילה. התוכנית מתמקדת בהכרת החוק ודרכי אכיפתו, מניעה עבריינות, הסברה ומתן מידע בנושאים שונים והכל בהתייחס להיבטים רגשיים, קוגניטיביים, חברתיים והתנהגותיים.

קד"מ במוס"ח – משותף עם לשכת עורכי הדין ומשרד החינוך – פרויקט גישור וקד"מ בתוך מוסדות חינוך בהליכי סיכום אחרונים.

ו. לסיכום:

כיום, משטרת ישראל אשר תיגברה ב- 90% כ"א חושפת יותר עבירות ומפיקה עבודה רבה יותר וטרם הגענו למצב שבו נאמר שדי לנו בתקנים, אנו חסרים כ- 600 תקנים. לצערנו, מזה 10 שנים ויותר לא תוגברו מערכות הרווחה והם נשארו אי שם... ואין בידם את הכוחות המספיקים ע"מ להציל ילדים אלה משיני העבריינות.

לצערך, במקום לעבוד עפ"י **"חוק הכלים השלובים"** (אתור העברין ושקומו המיידלי) אנו עובדים בשיטה של **"צוואר הבקבוק"** ..... שיטה אשר מותירה רבים מהנערים ללא טיפול הולם בזמן אמת ..... וכך, סכוייהם לשוב למעגל הפשיעה הינו סביר ביותר.

במצב דברים זה ובהשפעת השינויים החברתיים, הכלכליים, הבטחוניים ואחרים, הסיכוי לראות בעקומת פשיעת הנוער כעקומה לקראת מגמת ירידה, הינו בבחינת פלא ויש לשאוף לסגירת הפערים מול גורמי הטיפול.

מעל לכל יש לזכור שעדיין בקרבנו יותר מ- 80% בני נוער אשר לא מוכרים לרשויות הרווחה ולמשטרה, ילדים נהדרים, מלח הארץ אשר אותם יש לחזק ולשמר...

אסיים בדברי כב' השופט שרון:

”קטין כמוהו כשתיל רך שאופן גדילתו ומידת התפתחותו מושפעים מתנאים וגורמים חזוניים..
כאשר מתגלה בו סטיה או פגור, יש לטפל בו ע”מ שיתאושש ויזקוף את קומתו.
במקרה הצורך אף להעמיד לצידו תמיכה שתייצבו, להוסיף לו דשנים עד שיתחזק יוכל לעמוד
בכוחות עצמו.
אם לא צלחו כל אלה, יש להעבירו, בלית ברירה, למקום אחר בו מצויים תנאים המתאימים לכך.
הקניית חנוך והרגלי תפקוד חיוביים נעשית בדרכי נועם, הסברה, שנוי וחקוי.
אך במקרה הצורך אין מנוס משמוש בכפייה וסמכות ע”מ להחזיר קטין מסורו ולהפנותו לדרך
הישר ובמקרים מסויימים אף לנקוט כלפיו אמצעי ענישה כדי להרתיעו מלחזור על משובותיו”.
[א. שרון, ”נוער בפלילים”, הקדמה למהדורה ראשונה]